

L'Almató

Sant Martí d'Albars

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Sector nord del terme municipal
Emplaçament A 350 metres per pista forestal a llevant de la carretera BV-4342, punt quilomètric 1'500

Coordenades:

Latitud: 42.05482
Longitud: 2.07473
UTM Est (X): 423437
UTM Nord (Y): 4656277

Classificació

Número de fitxa 08225 - 9
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern
Segle XVIII
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: La masia conserva l'estructura i la majoria d'obertures originals.
Protecció Inexistent
Número inventari Sí, IPA. 23731
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 005AX09007
Autoria de la fitxa Marta Homs i Jordi Compte
Data de registre de la fitxa: dj., 21/09/2006 - 02:00

Descripció

L'Almató està situat a l'extrem nord-est del terme municipal, prop de la carretera BV-4342 i als peus de l'antic camí ramader. És una masia de grans dimensions formada per un volum central de planta rectangular; consta de planta baixa, primer pis i golfes. Els murs de càrrega són de maçoneria de pedra amb carreus treballats envoltant les obertures i delimitant les cantonades, i la teulada és de doble vessant. A la façana principal, orientada al sud-est, destaca a la planta baixa un portal d'arc deprimit convex emmarcat amb pedra motllurada a la llinda i treballada als brancals. A l'esquerra hi ha una porta de nova obertura i a la dreta una finestra emmarcada amb monòlits treballats i una decoració semicircular a la llinda. Al primer pis trobem tres grans finestres, totes emmarcades amb pedra motllurada, les de l'extrem amb carreus als brancals que coincideixen amb els de la cantonada de la masia i la central, amb la inscripció: "IOSEPH ALMATO ME FECI", junt amb una creu amb basament dins de la qual hi ha la data de 1738 a la llinda. A les golfes hi ha una finestra emmarcada amb pedra bisellada i ampit motllurat a cada extrem i una galeria al centre de tres obertures emmarcades amb maó, les laterals d'arc de mig punt i la central d'arc rebaixat. També destaca un carreu situat a l'extrem dret de la façana, decorat amb motius geomètrics en relleu.

La façana nord-est presenta tres obertures a la planta baixa, una finestra emmarcada amb monòlits treballats i una decoració semicircular a la llinda, una finestra de nova obertura i una finestra apaïxada emmarcada amb dos carreus treballats. Al primer pis hi ha quatre grans finestres i una, de menors dimensions, de nova obertura. Les tres de la part dreta estan emmarcades amb pedra bisellada i ampit motllurat, i la de l'extrem esquerre està emmarcada amb pedra motllurada, amb carreus als brancals que coincideixen amb els de la cantonada de la masia. A les golfes hi havia originalment dues finestres emmarcades amb pedra bisellada. La de la dreta conserva l'ampit motllurat i la de l'esquerra s'ha reconvertit en balcó. A l'extrem superior de la façana hi ha una finestra emmarcada amb pedra bisellada i ampit motllurat.

La façana nord-oest està dominada per una estructura de pedra amb teulada d'una vessant que sobresurt perpendicularment fins a nivell de primer pis. A la planta baixa hi ha una finestra emmarcada amb monòlits treballats i una decoració semicircular a la llinda, i dues finestres de nova obertura, una a cada costat de l'estructura. Al primer pis, just a l'esquerra de l'estructura, hi ha un balcó emmarcat amb pedra bisellada amb un data inscrita a la llinda de la que només es reconeixen les xifres "1-39". A les golfes trobem una única finestra emmarcada amb pedra bisellada i ampit de pedra. A la part dreta de l'estructura s'observen diversos forats a la paret que podrien correspondre a l'antic embigat d'una construcció annexa.

La façana sud-oest presenta a la planta baixa i d'esquerra a dreta, una finestra emmarcada amb pedra bisellada amb un arc de lloses a plec de llibre integrat al mur just a sobre, una volta de maó tapiada i dues finestres amb les llindes bisellades, els brancals de pedra i reformes de maó. Al primer pis trobem quatre grans finestres amb tres de menors dimensions entre elles. Les dues finestres centrals i la de l'extrem esquerre estan emmarcades amb pedra bisellada i ampit motllurat, algun dels quals força desgastat; l'arc de descàrrega de maó sobre la llinda i la de l'extrem dret està emmarcada amb pedra motllurada i ampit motllurat. Les dues dels extrems tenen carreus als brancals compartits amb els de la cantoneres de la masia. A les golfes hi ha dues úniques finestres, emmarcades amb pedra bisellada, ampit motllurat i arc de descàrrega de maó sobre la llinda. De la part dreta de la façana en sobresurt una estructura d'ús agropecuari de pedra amb reformes de maó, amb teulada de doble vessant i diverses obertures emmarcades amb pedra.

Observacions:

Davant la façana principal trobem diverses estructures d'ús agropecuari que tanquen un pati. Majoritàriament estan construïdes amb pedra, algunes compten amb dos pisos i tenen les obertures emmarcades amb pedra, en alguns casos, i maó, en altres. En destaca especialment una volta de canó de pedra de grans dimensions, situada davant la façana principal. Al voltant de la masia es troben altres elements d'interès com la font de l'Almató, descrita en una fitxa individual, o una bassa als peus

de l'antic camí ramader, situada uns metres al nord-est de la masia. En la part interior d'una de les portes de la planta baixa, es conserva un element en relleu esculpit a la part inferior de la llinda. Es tracta d'una creu en relleu amb la part inferior dentada.

L'Almató és coneguda oralment pels habitants de la zona com "l'Aumató".

Història

La masia de l'Almató, bastida al peu del camí ramader, fou una de les cases de parada de pastors i ramats transhumants que recorrien pel terme municipal de Sant Martí d'Albars. L'Almató es troba documentada al 1287, quan consta sota el domini de la catedral de Vic. Al segle XV, però, es troba sota domini del Priorat de Lluçà. El monestir de Lluçà tenia a Sant Martí d'Albars una batllia de sac, de la qual en depenien els masos del Prat, el Parer, l'Amató, Albars i Fumanya. Així doncs, en un capbreu de béns del priorat de Lluçà de l'any 1434 hi apareix Almató formant part de la batllia de Santa Eulàlia de Puigoriol. Al llarg del segle XVIII es produeix una remodelació de la masia tal com ho demostra la data de 1738 inscrita a la llinda de la finestra principal del primer pis on també hi consta la inscripció "IOSEPH ALMATO ME FECI".

Com sol passar a moltes nissagues importants, el nom de la casa i el de la família propietària coincidien. La família Almató estava formada per gent molt culta, amb una bona formació acadèmica. En Salvi Almató, cabaler de nissaga, va estudiar medicina a la universitat de Cervera. Va contraure matrimoni amb una cerverina de família també pagesa i força adinerada. Després de casar-se, en Salvi i la seva muller Antònia Ribera, van anar a viure al poble de Sant Feliu Sasserra, on ell s'establí com a metge. Fruit del matrimoni nasqueren sis fills, quatre noies i dos nois. L'hereu, en Salvi Almató i Ribera, estudià medicina igual que el seu pare, i és considerat el creador de l'Escola Catalana d'Homeopatia. L'altre noi, en Pere Almató Ribera, nascut el dia 1 de novembre de 1830, va cursar carrera eclesiàstica. Professat com a frare dominic se'n va anar de missioner a Tonkín on morí decapitat el dia 1 de novembre de 1861. L'any 1906 fou beatificat com a màrtir del Tokín i el 19 de juny de 1988 va ésser canonitzat pel papa Joan Pau II, com a Sant Pere Almató, màrtir de la fe cristiana (TORRES:2003).

Bibliografia

AADD, Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, 1993.

MASRAMON, R., El Lluçanès Central. Història de la baronia de Lluçà. Ajuntament de Prats de Lluçanès, 1990

MOLERA-FABRÉ, Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Sant Martí d'Albars, Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 1984

PLADEVALL, A., Santa Maria de Lluçà. Antiga canònica agustiniana, 1997

TORRES J., Apunts de transhumància. Costums, normes, oficis i llegendes de transhumància, Solc, 2003

